

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/229860,Mateusz-Kubicki-Szpital-psychiatryczny-w-Kocborowie-podczas-II-wojny-swiatowej.html>
27.02.2026, 14:18

Mateusz Kubicki: Szpital psychiatryczny w Kocborowie podczas II wojny światowej

Pomorze Gdańskie zostało bezprawnie włączone do Niemiec dekretem o aneksji z 8 października 1939 r. Na tym terenie znajdowały się dwa duże ośrodki leczenia osób z zaburzeniami psychicznymi noszące nazwy Krajowych Zakładów Psychiatrycznych: w Świeciu nad Wisłą oraz w Kocborowie nieopodal Starogardu.

[Zbrodnie niemieckie](#)

22.09

W okresie poprzedzającym wybuch wojny obie placówki cieszyły się bardzo dobrą opinią, a stosowane w nich metody wpisywały się w kanon najnowocześniejszych jak na owe czasy praktyk medycznych. Była to zasługa dyrekcji placówek, która poprzez szeroko rozumianą wymianę doświadczeń w środowisku lekarzy psychiatrów, poprawiała standardy leczenia.

Należy wspomnieć, że stojący na czele świeckiego szpitala dyrektor Józef Władysław Bednarz czy kocborowskiej placówki Stanisław Kryzan cieszyli się bardzo dużym poważaniem w środowisku lekarskim. Ten stan rzeczy uległ zmianie już 1 września 1939 r., kiedy na teren Pomorza wkroczył Wehrmacht.

SS-Wachsturmbann „Eimann” w Kocborowie

Niemcy zajęli Starogard 2 września, jednak regularne oddziały nie wkroczyły na teren szpitala psychiatrycznego.

Został on odcięty kordonem. Dwa dni później do placówki przybyli pierwsi funkcjonariusze SS-Wachsturmbann „Eimann”. Jednostka ta powołana w lipcu 1939 r. w Gdańsku po udziale w walkach na terenie miasta została oddelegowana do zadań związanych z realizacją założeń akcji „T-4”. Polegały one na masowym uśmiercaniu chorych psychicznie, którzy zdaniem niemieckich środowisk lekarskich i rządzących stanowili „zbędny balast dla społeczeństwa”.

Według powojennych zeznań świadków wraz z oddziałem do Kocborowa wkroczyła specjalna komisja, której zadaniem było podzielenie chorych na kategorie. Na jej czele stał główny koordynator akcji w późniejszym Okręgu Rzeszy Gdańsk-Prusy Zachodnie – prof. Erich Großmann. Sam będąc lekarzem eugenikiem, a w okresie przedwojennym szefem gdańskiej medycyny, podjął się przy pełnej aprobachie Alberta Forstera, realizacji założeń akcji „T-4”.

Przed rozpoczęciem akcji T-4

W momencie rozpoczęcia okupacji w kocborowskim szpitalu i na leczeniu pozaszpitalnym znajdowało się około 2 tys. chorych. Część z nich została zwolniona do domów lub ukryta przez polskich pracowników szpitala. Po objęciu obiektu niemieckim zarządem Polacy zostali odsunięci od wszelkich obowiązków administracyjnych, a ich miejsce zajął niemiecki personel przybyły ze szpitali na gdańskim Srebrzysku oraz w Prabutach. Część z Polaków tworzących przedwojenną administrację została zamordowana przez Niemców. Nowym komisarycznym dyrektorem został pochodzący z Gdańska dr Waldemar Schimanski, który w 1941 roku zmienił nazwisko na Siemens.

W ten sposób placówka została przygotowana do akcji „T-4”.

Masowe morderstwa

Jej realizację rozpoczęto 22 września 1939 r., kiedy członkowie SS-Wachsturmbann „Eimann” zamordowali w Lesie Szpęgawskim pierwszych 88 pacjentów.

[Czytaj artykuł Mateusza Kubickiego Szpital psychiatryczny w Kocborowie podczas II wojny światowej na portalu przystanekhistoria.pl](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Zbrodnie niemieckie

Artykuł

Zdjęcie grupowe policjantów niemieckich w Gdańsku. Fotografia w sprawie Ko. 187/73 dot. rozpoznania członków SS uczestniczących w likwidacji Zakładu Psychiatrycznego w Kocborowie. Fot. ALPN